

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

A kiadóhivatalban átvéve:
 Egész évre... 16 kor.
 Negyedévre... 4 "
 Helyben hához hordva:
 Egész évre... 20 kor.
 Negyedévre... 5 "
 Vidékre postán szállítva:
 Egész évre... 24 kor.
 Negyedévre... 6 "

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden nap a hétfő és ünnep utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
 Nagyvárad, Apáczai-utca 3.

A szerkesztőség kéziratok visszaküldésére vagy megőrzésére nem vállal felelősséget.

Hirdetések és hírdetések a kiadóhivatalban intézendők.

Egyes szám ára 8 fillér.

NAGYVÁRAD, június 30.

Rövidlátás.

Azt az alapelvet, hogy az államokat csakis a gazdasági jólét, nagyság és függetlenség teheti hatalmasokká, nem kell bizonyítgatnunk, még kevésbé kell azt a világtörténelemből vett példákkal megvilágítanunk.

Mint hogy azonban hazánkban, fájdalom, még mindig igen sokan vannak, — a kik a gazdasági kérdésekkel igen kicsinyléssel szeretnek elbánni, legyen szabad rámutatnunk Nagy Britanniának és a Németbirodalomnak szemünk előtt folyó versengésére, nem új hódításokért, nem új területek megszerzéseért, hanem egységgyűl a világ kereskedéseért és iparáért. Hasonlóképpen a többi nagy vagy kis állam is ma csak ritkán keresi területének nagyobbítását pusztán politikai hatalmi körének kibővítése végett. Mindig csak az a cél, hogy iparának és kereskedésének nyisson meg új tereket az érvényesülésre, hogy ily módon fokozza az egész államnak és abban minden egyes lakosának gazdaságát és jólétét.

A magyar állam is, amelynek földrajzi fekvése, főképpen a tengerpartok nagy hiánya egészen sajátos gazdasági hivatást és rendeltetést juttat, mintha valahára tudatára jönne a fenn fejtegetett elemi lételnek. Az ugynevezett sandcsak vasút kiépítése, amelyet a közös külügyminiszter gazdasági érdekeinkből tart mellőzhetetlennek, mintha végre valahára az eddiginél egészségesebb politikai felfogásra vallana. Persze, hogy sikerül-e majd legalább részben jóvá tenni ezzel a vasúttal azokat megbocsájthatatlan gazdaság-politikai bűnöket, amelyeket külügyünk vezetői és velük együtt az illetékes magyar államférfiak Bosznia és Hercegovina megszállása óta elkövettek, vajjon sikerül-e majd legalább részben visszahódítani, amit könnyelműen elszalasztottunk és másoknak jutattunk, vajjon a Balkán-félsziget most már az lesz-e reánk nézve gazdasági szempontból, amivé földrajzi fekvésénél fogva oly könnyen lehetett volna; azt persze immár alig remélhetjük. És ma csak arra kell törekednünk, hogy kiváló termékekkel és mintaszerű üzletkezeléssel sikeresen versenyezhessünk azokkal a külföldi iparosokkal és kereskedőkkel, akik jobban ismerve föl a kínálkozó fényes alkalmat,

nem riadtak vissza semmiféle áldozattól, hogy aránytalanul nagyobb távolságokból szerezzék meg maguknak azt, amit a szomszéd jóformán észre sem vett, vagy könnyelműen elhanyagolt.

Az, hogy vezető politikusaink nagy részéből hiányzik az igazi, minden irányban egyaránt körültekintő, káros egyoldalúságtól ment gazdasági érzés, csak sajátos társadalmi viszonyaink természetes eredménye. Amit már annyiszor felpanaszoltunk: az ipar és kereskedelem állandóan féltékenykedéssel tekint a mezőgazdaságra s nem látja be, hogy a mezőgazdaság erősödése az egész országnak is erősségére válik, tehát abból a kereskedelem is csak erősödést várhat. A kereskedelem sajnálatos rövidlátása, hogy nem az idegen áruk özönében találjon versenytársát, hanem a mezőgazdaságban. Valóságos csapása a magyar kereskedelemnek ez a rövidlátás. Pedig ha erős és magyar szellemű kereskedelmet akarunk, az nem alapulhat másokon, mint erős magyar termelésen s azon állva, kell gravitálnia nem saját honfitársai, hanem az idegen kereskedelem ellen.

Valódi Panama-kalap 6 korona PFAFF-nál.

„TISZÁNTÚL” TÁRCZÁJA.

Szent László király középkori festésünk tükrében.

Irta és Szent László napján, a Kath. Kör. esti ünnepélyén felolvasta Némethy Gyula dr.

A római miscelányi latin énekek között melyeket a pap a Sanctus előtt énekelni szokott, a legszebb, a legmélyebb értelműek közé tartozik a karácsonyi praefatio. Azt mondja ez a praefatio a többek között, hogy a megtestesült ige mysteriuma által, lelki szemünkbe az isteni fénynek új sugára villant: hogy midőn az Istent láthatólag megismerjük, általa a láthatatlanok szerelmére ragadtassunk... Valóban mélyen tisztelt ünneplő közönség, mi egyéb a megtestesülés, mint isteni leereszkedés emberi gyengeségünkhöz isteni alkalmaskodás emberi természetünkhöz, mely úgy van alkotva, hogy egész lelkesedésével csak ahhoz ragaszkodhatik amit nemcsak szellemével felsőbb megismert képességével de érzelmeivel alsóbb megismert képességével is megközelíthet. Maga a művészi

szépség, akár költemény a szavak akár dal a hangok akár kép az alakok a szívek érzéki nevében, egyébbé mint érzéki alakban megjelenő érzék feletti szépség? Boldogok voltak azért a régi váradiak a középkori Várad lakói, kiknek nem csak lelkében élt képe, de testi szemük előtt is állott, bizonyára régi képek után alkotott érc lovasszobra annak a nagy szent királynak keresztény lovagok virágának öt meg élt megalkotta, halála után, csudákkal dicsőült sírja révén, mely az igazság és irgalom trónja volt, nagygyá, szegények és gazdagok koldusok és királyok találkozó helyévé boldoggá a régi irók kifejezése szerint földi paradicsommá tette váradat. Mint egykor az ephesousi Ardenus templomot mint az Acropolis ormát diszító Parthemont, Szent László remek lovasszobrát sem az idő vasfoga emésztette meg hanem az, ami az idő fogának rendszeren nem hagy semmi pusztítani valót: az emberek barbársága. Szimbolikusan látszik az a tény, hogy mikor a váradiak lelkéből kipusztult legnagyobb jószentjük iránt a kegyelet, azután ércszobra sem állott a szent királynak, ágyut öntötték belőle, hogy halált osztogasson

keresztények részére annak kép anyaga aki életében a kereszténység oroszlászivi harcossá volt a pogány hunok ellen.

Szent László fényes lovasszobra nem ragyog, «nem sajjog többé mint arany» magas kőszálla téve, ahogy a régi ének mondja, annál kedvesebb kötelessége tehát kegyeletünknek, hogy még mielőtt egy istenáldott művész ismét testi szemünk elé állítaná a szent király alakját, alkossuk meg újra gondval szeretettel régi halovány képek után milyen lehetett külső megjelenése annak kiról a régi ének azt mondja: nem elégszik senki terád nézni.

Szó sem lehet arról, hogy szent László király egy koru ébredésére támaszkodhassunk midőn külső megjelenését akarjuk rekonstruálni. Egyetlen reánk maradt pecsétjén, mely a panonhalmi levéltár kincse, s melynek rajzát először Bunyitay Vince tette közzé, látható ugyan a szent király alakja, trónon ülve, liliosomos kormánypálcával jobbában, de arca teljesen elmosódott, letörődött. Nem nagy veszteség, mert régi pecsétjeink úgy szólva valamennyi királyunk egyforma tipikus,

A hatóságilag díjmentesen engedélyezett **VEGELADÁS** még mindig tart: Elsőrangú műtermekben úgy

Ifj. Kohn Sámuel Bémer-téri nagy áruházában

hol az összes cikkeken raktáron levő óriási készlet minden elfogadható áron lesz kiárustva.

angol kosztümök, mint francia ruhák rendkívül olcsó á r b a n elvállaltatnak.

Országgyűlés. A képviselőház szombati ülésén részleteiben is elfogadta az új szeszadó-javaslatot s így a tegnapi ülésen az elhatározásra váró további javaslatok kerültek sorra. Tárgyalás alá jött a munkáslakások építésére vonatkozó javaslat. A javaslatot kisebb vita után, melynek végén Wekerle miniszterelnök beszélt, a Ház úgy általánosság, mint részleteiben is elfogadta. Ezután tárgyalás alá került a rádió telegráfáról szóló nemzetközi szerződés javaslata, melyet a Ház vita nélkül fogadott el. A következő javaslat a kuriai bíraskodás meghosszabbításáról szól. A javaslat tárgyalás alá került. A tárgyalás során minden határozati javaslat mellőzésével a Ház a benyújtott kormányjavaslatot úgy általánosságban, mint részleteiben elfogadta.

Rendkívüli városi közgyűlés.

Tegnap, kedden délután rendkívüli közgyűlésre jött össze Nagyvárad város törvényhatósági bizottsága.

Négy ügy volt kitérve tárgyalásra s bár eléggé fontos is volt ezek között, pl. a járdák burkolásának újabb mozzanata, amely szerint a beton mellőzésével, a tervbe vett utcák járdái is aszfalt burkolatot nyernek. Ez a változás 33000 korona több kiadást igényel.

A bizottsági tagok csekély számmal jelentek meg a rendkívüli közgyűlésen s minden felszólalás nélkül fogadták el az előterjesztéseket.

Igy azután csakhamar befejezést is nyert a közgyűlés, amelynek lefolyása a következő volt:

Glac Antal főispán elnökölt.

A rendkívüli közgyűlés megnyitása után

az utcák aszfaltolására

vonatkozó közgyűlési javaslatot terjesztette elő a tanács. Eszerint a betonnal tervezett összes

járdák is aszfalttal burkoltatnak s ez a különbözet 33000 koronára rug. Az összes munkák pedig 439.000 koronába kerülnek.

A tanács javasolta, hogy az új aszfalttal nem a betonnal tervezett utcák járdái burkoltassanak, hanem az ócska aszfalttal tervezett nagyobb utcák járdái, ahol a jövedelmezőbb házak inkább megbirják az új aszfalt nagyobb költségét s a kisebb utcák járdái készíttessenek az olcsóbb ócska aszfalttal. A javaslat szerint új aszfalttal burkoltatnak: Kossuth Lajos-utca, Szalárdy-utca, Kapuni, Pável, Deák Ferenc, Ór, Reáliskola, Sal Ferenc-utca, Torna, Uri, Baross-utcák, az Ezredévi Emléktér, a Nagypiac Kossuth-utcai részének járdái.

Ócska aszfalttal burkoltatnak: Kolozsvári, Lukács György, Sásniszló, Szigligeti, Várkapu, Szent-János, Csengeri, Fűzes, Hármás, Kálvária, Kórház, Múzeum-utcák, Nagyvásártér, Középsőut, Nagyvásártér izr. iskola felőli része, Nyáfa, Patak-utca.

Lapos-kövel: Körözs-utca.

A magyar aszfalt r. t. kérelmét is előterjesztette a tanács, amelyben kéri a társaság, hogy a miniszteri jóváhagyás bevétele nélkül, a saját veszélyére már most megkezdhesse az aszfaltozást.

A tanács előterjesztését, minden felszólalás nélkül, elfogadták s a munkálatok megkezdését, a társaság veszélyére engedélyezte.

A váraljai és széles-utcai közszéki iskola kibővítési munkálataira beérkezett ajánlatokat azzal terjesztette elő a tanács, hogy mindkét iskola bádigos munkáit Goldberger Lajosnak, a váraljai iskola egyéb munkáit Pankolits Károly vállalkozónak, a széles utcai iskola kibővítés munkáit Rendes Vilmos vállalkozónak, az asztalos, lakatos, mázó, üveges munkákat Fábrián József vállalkozónak adja ki a város.

A nyári színházépítésre 82000 korona kölcsön szükséges, amelyet hat helybeli pénzintézet ajánlott fel 55 százalék számítás mellett. A kölcsön felvételét a közgyűlés egyhangulag elhatározta.

Az iparos tanonciskola és segédek továbbképző tanfolyamának 1908—909. tanévi költségvetését elfogadták.

Ezzel a gyűlés véget ért.

hogy ne mondjam steretypikus arccal szerepel, még pedig valamenyi borotvált arccal. Egyéni megkülönböztetésre, arcképies hűségre a XIII-ik század végéig művészeink nem törekedtek. Sokkal nagyobb volt mind a karolingel, mind pedig a bizánci művészet hanyatlása mint hogy erre számítani lehetne az időtájt.

Szent László királynak élethű egykori arcképe tehát nemcsak nem maradt ránk, de csak nem is maradhatott a képzőművészetek akkori állapotához képest. Azonban abból, hogy a XIV század előtt egyénitessel, tehát élethűséggel az ábrázolásban nem találkozunk elhárított dolog lenne azt következtetni, hogy Szent László régi képei egyszóval a XIV századtól kezdve semmi megbízható adatot nem szolgáltatnak szentünk ábrázolásához. «A középkori művész,» írja Varju Elemér* «ha régebbi idők alakjait kívánta megörökíteni, többnyire csak saját harc divatjában, annak megfelelő s környezetben érzékítette meg az alakokat» archaivbgrar hűségről sejtelemmel sem bírt. De ha a hűséggel nem is törődött, annál jobban kötötte valami aminek erejéről a lelkek felett: hatalmáról a mai kor emberének alig van ár fogalma s ez a hagyomány. Minél inkább rá van szorulva egy új arra, hogy multa emlékeit pusztá szóbeli közlés

* Árpád és az Árpádok c. diszmunka 326 lapján.

Friedländer I. Izsó

angol uri-divat szabó

NAGYVÁRAD, Szent János-utca 14.

utján őrizze meg annál biztosabban s hitelesebben bírja nemzedékről nemzedékre átörökíteni hagyományát. A hagyományt most semmimé mossa el oly biztosan az emlékezetből mint az írásbeliség. Még ha adatok nem támogatnák a józan okoskodás bizonyítanát hogy amily mértékbe gyarapodik az emberi elme felverő s feldolgozó képessége olyan arányban csökken megtartó ereje memóriája, amely a régieknél jóval tökéletesebb volt, mint nálunk. Az írás bizonyos pedig feleslegessé teszi az emlékezetet. Amint a régi idők történeteit, nagynevű elődök viselt dolgait írásba kezdik foglalni, fokozatosan megszűnik a hagyomány értéke, sőt lassanként kivész az emberekből a képesség is, a mult eseményeinek pontos megőrzésére.

Szent Lászlóról tudjuk a legjobb akarral sem lehet az írásbeliség korának nevezni azt az utána következő két századot sem. Ez időtájt tehát a hagyomány teljes erejében működhetett. Ha ehhez hozzávesszük, hogy Árpádok történelmünk nagy alakjai közül senki sem örvendett akkor a népszerűségnek mint éppen ez a szent király, akkor a keresztények magyar lovag tündöklő testi és szellemi tulajdonával valósággal elbűvölte immár keresztényé vált nemzetét, nem lévén közte és nemzete között oly nagy távolság mint pl. Szent István király a polgársághoz még ragaszkodó kortársai között: mondom ha mind-

Értesitem az igen tisztelt vevőimet és a nagyérdemű közönséget, hogy a tavaszi és nyári idényre a ruhaszövet különlegességeim megérkeztek és azokból állandóan nagy raktárt tartok. Kivánatra mintákat hához küldök

A hegyi üdülőhely megnyitása.

Az ország első tüdőbetegek hegyi üdülőhelye megnyit s már pár hét óta teljesíti emberbaráti feladatát.

A tüdővész elleni egyesültreől létesített köz-tudomásu, hogy az egyesület ily rövid idő alatt elért sikere első sorban és legfőként Glac Antal főispán buzgó törekvésének tulajdonítható, aki a táradhatatlan közbenjárásával a kormánytól 6000 korona segélyt eszközölt ki s ezáltal biztosította az üdülőhely felállítását. Ezenkívül nagyban hozzájárult az üdülőhely létesítéséhez dr. Szmracsányi Pál r. kath. megyés püspök, aki az üdülőhely épületeinek egész költségét bőkezűen felajánlotta a nemes cél iránti tekintetből.

Az üdülőhely a nagyvárad hegyen, a török-mérő részen, a volt Magyar-szőlőben van felállítva. Két terjedelmes épület, a célnak megfelelő módon építve s el van látva a szükséges melékhelyiségekkel. Mindegyik épületben 12 ágy van felállítva, egyik pavillonban a férfi, másikban a nő betegek részére.

Jelenleg 12 beteget ápolnak, — akik közül 7 állandóan, 5 pedig csak nappal van kint. Az ápolást irgalmas nővér végzi.

Napjában ötször kapnak táplálékot a betegek: reggel tejet, tojást, délben három tál ételt (hust, főzeléket mindennap.) délután osztonaidőben félliter tejet és vajat, este husneműt, sonkát stb.

Az üdülőhely eddig elért gyógyhatása valóban bámulatos és meglepő. Három hét alatt több beteg 4—4 kilót hizott, lázbeteg emberek állapota annyira megjavult, hogy ma teljesen lázmentesek. akik pihenésre, segélyre vágyakoznak, ingyen nyerik azt az üdülőhelyen. Egy-egy kura 6 hétig tart, míg a betegek új

ezt latba vetjük elképzelhetjük mily szerető gonddal őrizte meg a hagyomány, az élő szó a szent király személyiségének egyes jellem vonását s ami abban a naiv korszakban oly nagy jelentőségű volt a szent király tündöklő külső megjelenését.

A szent király középkori ábrázatai közül kétségkívül legfontosabbak a XIV. század és a XV. század első felétől reánk maradt képek. A XIII század képei nem sokat nyomnak a latba. Egyrészt igen kevés maradt ebből az időből másrészt mint fentebb is mondtuk ez időtájt művészeink egyénitésre nem igen törekedtek. A XIII századbeli ábrázolások közül a zágrábi állítólagos Szent László palástjára hímzett kép még egészen tipikus, szakáll és bajusz nélküli alakot állít elénk. sokkal nagyobb figyelmet érdemel a szepesmegyei zsegrai ősrégi templom falképe mint amely minden kétséget kizárólag Szent Lászlót ábrázolja. Művésze ugyan az arcalakításban, arckifejezésben szintén nem egyénit, de figyelemreméltó, hogy kis, ketté osztott szakállal ábrázolja a szent királyt, és bajusz nélkül. Szent László ketté osztott szakállas, de bajusz nélküli arccal ébredése ugyanis visszatér a bécsi képes krónikában is élő magyar történelmi diszművekben melyet Nagy Lajos király parancsából készitettek. E gyönyörű kódexben tudnillik a szent király koronázása alkalmából van így ábrázolva.

Angol, skót és belföldi különlegességek.

Pontos kiszolgálás. — Modern szabás.

Izlésos munka.

erőre kapnak. Ha további gyógykezelésre van szükségük, újabb 6 hetes kurában részesülnek. A hegyi üdülőhely valóságos népszanatóriummal fejleszthető, a mikor is népkonyha létesül a telep mellett. Egyelőre Kriszta Sándor vasuti vendéglős kitűnő konyhája látja el kiváló minőségű étellel a közeltekvő szanatórium betegeit. Nagy előnye az üdülőhely eszméjének, hogy minden fejlődő vidéki városban nehézségek és akadályok nélkül csekély anyagi áldozat árán megvalósítható.

A tüdővész elleni egyesület meghívott tagjainak és a nagyváradai orvosi karnak be mutatta dr. Gerő Sándor vezető orvos a hegyi üdülőt. A látogatók közt többek között jelen volt Glac Antal dr. főispán, Fetszer Antal felsz. püszök, dr. Fráter Imre, dr. Móricz Ernő, dr. Baróthy Ákos, dr. Révész Imre, dr. Mayer László az orvosi kar részéről.

A jelenlevők minden tekintetben eredményesnek és sokatigérőnek találták a berendezés gyakorlatias és körültekintő voltát s nagy lelkesedéssel karolták fel az eszme terjesztését. — Dr. Móricz Ernő utalt arra, hogy célszerűnek és könnyen keresztülvihetőnek találja a megyei közönség bevonását is, esetleg a megye népesebb helyein hasonló üdülőhelyek felállítását. A vendégek meghányták vetették még, hogy mi hiányzik, mi mindenne van szükség s megtekintették az üdülőhelyek legapróbb zugzáig.

Az erdei üdülőhely ünnepélyes megnyitása a közeljövőben lesz, amikor gróf Andrássy Gyula leérkezésére is számít a Tüdővész elleni egyesület vezetőség.

40 éves találkozó.

40 és 30 év után.

A diák élet legnevezetesebb mozzanata, midőn matural s ezzel leveti nyolc év gondját

A bécsi képes krónika háromféle kép állítja elénk a szent királyt: egészen pusztá arccal, mint fiatal embert, a mogyoródi csata képénél szakállal de bajusz nélkül, a fentebb említett koronázási képen is végre többé kevésbé kettő osztott szakállal és bajusszal, mint pl. azon a képen ahol a szent király egyedül van ábrázolva, vagy a nagyváradai székes egyház építését ábrázoló képen.

A bécsi képes krónika miniatúra képeinél sokkal nagyobb jelentőségűek azon tempjomi falfestmények megyék a XIV. század táján a Szent László legendát illusztrálják. Ismeretes dolog, hogy a román stílus korszakában, tehát nálunk még a XIV. században is meg volt az a falusi kő templom melynek falait már akár affresco, akár alsecco festmények* se borították soha. Mennyivel nagyobbak voltak a középkornak igényei, mint nem csak a képrombolás az az a vallás ujtás koráé hanem a közelmúlté is. Csak egy tényt említek. A múlt XIX. század második felében ritkaság számba ment az a katolikus templom a váradai egyházmegyében, amelynek falai ki voltak festve. Hiszen még székesegyházunknak is száz esztendőskort kellett megérni, hogy teher falán festői dísz nyerjenek!*

Középkori falfestészetünknek fájdalom épen elsőrangú alkotásai pusztultak el. Nincs

* Al fresco: nyirkos falra, al secco: száraz falra festett kép.

** Székesegyházunknak 1880 ig csak kupolája volt kifestve. Ekkor lett kész a templom többi mennyezetének és falának teljes kifestése. A régi kupolafestmény a bécsi Schörf Adám remeke. A többi, az új ifj. Stornó Ferenc alkotása.

és baját s büszke önérettel vállalja az »érett« titlust.

Erre a napra később is, mikor már a sors szétszórja a kedves barátokat, osztálytársakat az ország különböző részére s legalább minden 10 évben összejönnek egyszer találkozóra.

A napokban két ilyen nevezetes találkozó volt városunkban; az egyik 40, a másik 30 éves.

A két találkozóról a következőket közöljük:

40 éves találkozó.

Akik 40 évvel ezelőtt maturaltak a nagyváradai főgymnasiumban, újból összejöttek találkozóra, hogy felelevenítsék a régi kedves emlékeket s bár deresedő fejjel, visszagondoljanak arra az időre, midőn nyolc év után búcsút mondtak a nagyváradai főgymnasiumnak.

Tizenegyen jelentek meg a 40 éves találkozó s reggel a premontrei templomban Te Deumot és szent misét hallgattak, amelyet Kiss Kolos premontrei áldozár tartott s délben társasbédre jöttek a Pannónia-éttermében. A megjelent egykori osztálytársakat Pally Lajos, a találkozó agilis rendezője üdvözölte. Kedves hangulatban, szellemes tosztok mellett töltötték az időt késő délutánig.

A 40 éves találkozó megjelentek: Bige Gyula, Czajlik Kálmán, Csordás Mihály, Böszörményi Géza, Juricskay Dezső, Jernye László, Tóth Márton, Pally Lajos, Révész Jakab, Mezey Gyula, Farkas Izidor.

A jóbarátok felkérték Pally Lajost, hogy 10 év múlva újból hívja össze.

30 év után.

1878 ban a nagyváradai premontrei főgimnáziumban érettségit tett diákok hétfőn, június 29-én adtak találkosást egymásnak. Javarészüik már előző vasárnap egybegyűlt a Püspök-fürdőben barátságos vacsorára.

Hétfőn a premontreiek templomában a bu-

dapesti tudomány-egyetem új rektora dr. Székely István tartott az egykori tanulóársak jelenlétében hálaadó istentiszteletet, dr. Karásonyi János pedig beszédet tartott hozzájuk.

Azután meglátogatták egykori tanáraik sirjait, megtekintették a Múzeum kincseit s délben egy órakor a »Pannonia« ebédlőjében bizalmas együttlélben elköltött ebéddel fejezték be összejövetelüket. Megjelentek a találkozóan:

Dr. Békefy Károly ügyvéd (Szabadka), dr. Barta Béla ügyvéd (Margita), Darvassy Ferenc nyug. pénzügyi tithár, dr. Deutsek Mór kórházi igazgató főorvos (Gyulafehérvár), Dobozy Kálmán főszolgabíró (Érmihályfalva), Fuchs István, a tőzsde főtitkára (Budapest), dr. Fülöp Zsigmond ügyvéd (Szeged), dr. Istvánffy Lajos kir. táblai bíró (Budapest), dr. Karásonyi János kanonok, a M. Tud. Akadémia rendes tagja, Korb Gusztáv Máv. ellenőr Debrecen, dr. Ladik Gusztáv ügyvéd, az »Országos Törvénytar« szerkesztője Budapest, Marozsán Döme gör. kath. plébános (Vasad) Marozsán György, gör. kath. plébános (Kismajtény), dr. Munkácsi Bernát a Pesti izr. hitk. tanfelügyelője, a M. Tud. Akadémia levelező tagja Budapest, Nagy Márton közp. főszolgabíró, Olasz Elemér nagybirtokos, Pelle András gör. kath. plébános Gyires, Richter Jenő róm. kath. plébános Újpalota, dr. Schwarz Vilmos ügyvéd (Budapest), dr. Székely István, az egyetem rektora (Budapest), Sternál Artur nagybirtokos (Csobánhid), Szatir János arvaszéki h. elnök és Werlin Sándor Máv. ellenőr (Debrecen).

Elmaradásukat kimentették a volt iskola-társak közül a többek közt: Gyalokay Sándor kir. törvényszéki elnök (Csikszereda), dr. Berkovits Miklós (Ischl), dr. Lukács Sándor cs. és kir. kamarás, miniszteri tanácsos (Budapest), dr. Vargha Ferenc koronaügyész-helyettes (Budapest), Ciceronescu Sámuel egyházmegyei főszámvevő, Naszády Béla államrendőrségi kapitány (Budapest), Brojts Lajos Déli vasuti főmérnök (Budapest) és Horváth Zoltán, a Nemzeti Színház tagja (Budapest), stb.

egyetlen középkori székesegyházunk, melynek ránk maradtak volna. Szent László középkori ábrázolatainál tehát falusi templomocskára vagyunk utalva, persze azokra amelyeknek festményei egyrészt el nem pusztultak másrészt már kikerültek a barbár korból származó pusztítás alól. Még így is elég anyaggal állunk szemben. Sokkal nagyobbak, mint hogy az egésze kiterjeszkedhetnénk. A magyarországi ábrázolatok közül nem is említnék mást, mint a vasmegeyi Velemér falucska falfestményeit. Ezen a XIV. századból származó képek melyeknek kivételképen művésze is ismeretes, tudniillik Nyuila János, Szt. László ovális arcú, bajuszos, kettéosztott szakállu daliás alak, mely mellett például régi Szt. László szobrunk tehát a XVIII. század első feléből való szobrunk valóságos nyomorékká törpül, jóllehet 400 századdal később alkotó. Még régiebb, Károly Róbert korabeli ábrázolat Szent László képe szepes megye vízfalusi templomán. Ámde sehol annyi Szt. László képpel mint a középkori székely templomok falán, nem találkozunk. Középkori falfestményeink szorgalmas mázolója és avatott ismerője, Huszka József azt mondja, hogy régi hazai falfestményeink között a székelyföldiek egész külön csoportot képeznek tárgyuik, festész modoruk és idejük tekintetében, úgy hogy a magyar falfestészetnek a székelyföld egész külön fejezetét adja. A székely templomok elengedhetetlen jelképe: első sorban a Szent László legenda, a következő jelenetekkel, a cserhalmi ütközet* rohanó dárdás ma-

* Tulajdonképen kerlés-i ütközet. Kerlés Szolnok-Dobokamegyében van, az itteni Sajó mentén, közel Besztercebőz. A közkeltű Cserhalom elnevezés Boufleur tévedéséből származik.

gyarokkal és nyilazó kunokkal, a leányt rabló kun üldözése, a király és a kun birkózása; a kun lenyakazása; a leány ölébe hajtott fejjel nyugvó király. Szent László király a mint a keresztény magyarság és a női becsület védelmezője, mint a keresztény lovag eszményképe tünik elénk a bércei Erdélyi templomának falán, főleg a székelyek hazájában, kiknek őseit ő telepítette, az ország védelmére délkeleti Magyarországba. A székely falfestmények között legrégibb a gelencei, Háromszékben, legújabb és egyedül datált az az évszámmal ellátott a derzsi most mítórius templom falfestése 1419-ből Udvarhelymegyében.

De mennyi van ezeken kívül, jelentéktelen falvakban, melyeknek, aki nem székelyföldi, talán hírét sem hallotta, mint Sepsí Bessenyőn, Maksán, Sepsí-Kiljában, Köröspatakon, Biharfalván, Fülén, Maros Báljon, Homonód Szent-Mártonban és a többi! Nemcsak abban egyeznek meg e képek, hogy valamennyinek a Szent László-legenda a tárgya, de a csoportosítás is teljesen azonos rajtuk. A esataképnél ugyanazon alakok ugyanazon állásban tűnnek elénk. Szent László mindenütt bajuszos és kettő osztott szakállas alak, ovális arccal. A liliosom nyílt koronán kívül elmaradhatatlan ikonographiai jegye a bárd, de gyakran előfordul a lándzsa is.

Szent Lászlónak a XV. század derekán, vagy pláne végén készült festett képeivel nem tartjuk szükségesnek bővebben megemlékezni; új elemekkel ezek egyrészt nem is járulnak a kifejlett egységes tipushoz, s amennyiben járulnak, elváltoztatják a hagyományos típust, németessé teszik jellegét, mint például a szepeshelyi olajfestésű Szent László-kép. Ezeknek a képeknek tehát a szent király külső alakjának rekon-

UJDONSÁGOK.

Szent László ünnepe.

Hagyományos kegyelettel, igaz keresztény és hazafias érzéssel ünnepelte meg szombaton Nagyvárad katolikus közönsége Szent László emléknapját. Az ünnepélyes körmenettel kezdődött, melyet *Imrik S. Zoltán* vezetett az olaszii plébánia-templomból a székesegyházba. A körmenetben számosan vettek részt Nagyvárad katolikus intelligenciájából is, nyíltan megvallván hitüket, kath. keresztény meggyőződésüket. Kilenczor a székesegyházban szentmisét celebrált *Fetsor Antal* segédpüspök, dr. *Kardosonyi János* prépost-kanonok pedig hatásos szentbeszédet tartott. Mise alatt a hívek közül számosan járultak a szentségekhez.

Délután 6 órakor a Katolikus Kör a főgimnázium diszertumában pompásan sikerült ünnepélyt rendezett. Az ünnepélyt a székesegyházi énekkar nyitotta meg egy, Szent Lászlóról szóló régi énekkel, melynek elhangzása után dr. *Némethy Gyula* olvasta fel a Szent László király a középkori festészetben a tanulmányát, mely alaposágával, eleven stílusával mindvégig lekötötte a közönség figyelmét. Az előadást viharos tapsok jutalmazták. A tanulmányt lapunk tárcarovatában közöljük.

Szent Lászlóról alkalmi költeményt *Sebestyén Gyula* írt; a sikerült verset maga a szerző adta elő igen hatásosan. A költeményt alkalmilag közölni fogjuk.

Befejezésül ismét a székesegyházi énekkar szerepelt a „Boldogasszony Anyánk” kezdetű ósrégi magyar éneket adta elő. Az énekkarnak úgy bevezető, mint befejező programponja megkapta a közönséget érdekes, precíz előadásával, amely városunk e jeles énekkarának s vezére: *Beleány Antal*nak zenei kitűnő híret csak öregbítette.

Dr. *Kardosonyi János* kanonok a férfiak tagjait Szent László napján vendégül látta ebédre.

strukciójánál jelentőségük alig van. Annál nagyobb a jelentősége ebben a tekintetben Szent László ereklyetartó mellszobrának a régi váradi, most győri hermának, mely a XV. század elején készült, még pedig, ami az arcvonásokat, arckifejezést illeti, kétségkívül a régibb a XV. század elején dühöngött tűzvész alkalmával elpusztult herma után, összhangban a székesegyház előtt akkor még állott lovasszobor arcával; ez azonban, mint maga a szobor, plasztikus alkotás lévén, részletes megvitatása kívül esik tanulmányunk keretén. Csak annyit jegyzünk meg hát róla, hogy típusa a festményekével a főbb jellegekben megegyezik s mintegy egész értékezésünk eredménye gyanánt ide jegyezzük Varja Elemér szavait, melyekkel a szent királynak a hagyomány által fenntartott s e fallfestményeken élénk tűnő arcképét jellemzi: magas, nyílt homlok, boltozatos, ivelt szemöldök, merész vasorr, kiálló arccsontok, kétágu, rövidre nyírott szakáll, ezzel összefolyó bajusz, rövidre hagyott fürtös haj . . .

Négyen tisztelt ünneplő közönség!

Amiért egykor Szent László király élt és küzdött, a kereszténység és magyarság, ma sem forog kisebb veszedelemben, mint akkor. Talán még nagyobbban, mert akkor az egész ország lakossága egy volt magyar és keresztény érzelében; ma pedig saját és hazánk megtévelyedett fiai hirdetik, terjesztik mindmindkettővel homlokegyenest ellenkező, kárhözvont tanait, akkor csak külső ellenség, a kunok ellen kellett harcba szállani, ma ellen-

Tűlövész ellen védekező egyesület Belényesben.

Az általánosan megindult küzdelem, melyet az emberiség kiléjt legveszedelmesebb ellenfelével a tüdővészszel szemben, Bihar megyét sem hagyta közömbösen. A megyében mondhatni igen szép eredményrel indult meg a mozgalom ez ideig már több helyen s minden esetben hatalmas réteget vonta be a társadalomnak.

Belényesben alakították meg a tüdővész ellen való védekező egyesületet.

Az egyesület megalakítására vasárnap gyűltek össze a mozgalom intézői és a tagok Belényesben. A megalakítás impozáns keretek között történt meg.

Az ünnepélyen jelen volt Nagyváradról Glac Antal főispán, dr. Mórincz főorvos. A főispánt nagy ünnepséggel fogadták Belényesben. Hatalmas diszkapukat állítottak fel az indóházhoz vezető uton. A házak föl voltak lobogóva. Az egész Belényes ünnepi külsőt öltött. A főispán megérkezése után délből 12 órakor alakuló közgyűlés volt.

Az alakuló közgyűlésen megválasztották a védőket, majd a tisztviselőket. A tisztviselők száma 24. A közgyűlésen a legközelebbi teendőket állapították meg. Az egyesület működésében teljesen önálló lesz, azonban a központ utmutatása lesz a vezető.

A közgyűlés után bankett volt. Ezen megjelent egy Belényes mint Vaskóh védőkének intelligenciája. A banketten több pohárköszöntő hangzott el. Glac Antal a királyt éltette. Werthemstein főszolgabíró a főispánt éltette.

Este szépen sikerült tűzijáték szórakoztatta a közönséget. A vendégek tiszteletére a főszolgabíró estélyt rendezett, melyet tánc kísért be. A megjelentek a legkellemesebben töltötték az estét, mely bele nyult a reggeli órákba is.

ben belső háboru dúl, elkeveredett ugyanazon egy gyermekei között. Hadd találkozzanak tehát e szép ünnepen lelkeink egy óhajásban, egy fohászbán: vajha áltana mielőbb, ihletett művész alkotás gyanán, a szent király rég elpusztult dicsőséges lovassobrának méltó utóda, mint a hamvaiból feltámadt phoemisz, székesegyházunk előtt, de addig is támadjon fel, éljen és küzdjön bennünk. Általunk, igaz magyarságért, igaz kereszténységért lelki képe, szelleme a katolikus egyház dicső szentjének, a keresztény lovagok tündöklő virágának, kiről protestáns költő is így zeng:

Nagy lovon ült a nagy férfi,
Arca rettentő, felséges;
Korona volt a fejében
Sárányból, kővel ékes;
Jobb kezében, mint a villám,
Forgolódott csatabárdja
Nines halandó földi gyarló
Féreg, aki azt bevarja.

Mert nem volt a földi ember
Egy azokból, kik most élnek,
Feje fölött szűz alakja
Látszott ékes nőszemélynek,
Koronája napsugárból
Oly tündöklő, oly világos,
Mondta a nép: ez Szent László
És a Szűz, a Boldogságos!

A vendégek hétfőn reggel utaztak el Belényesből.

* **Egyházi kinevezések.** *Samrecsányi Pál* dr. megyéspüspök újabb a következő kinevezéseket és áthelyezéseket rendelte el: *Szabó István* bikácsi ideiglenes helyettes lelkészt Nagyváradra székesegyházi karkáplánnak, dr. *Masurék Gyula* kigyósi kaplánt egyházmegyei attuarius és iktatónak, *Szilágyi József* attuariust káplánnak Békés-Szent-Andrásra, *Heiler Nándor* káplánnak Somlyóról Kigyóóra, *Hoback István* újmisést káplánnak Szilágysomlyóra, — *Mellan Márton* káplánnak B. Szent-Andrásról Debrecenbe, *Molnár Jánost* káplánnak Szarvasról Debrecenbe és *Fetsor József* újmisést káplánnak Szarvasra.

* **Tanévzárás a premonstreieknél.** Péter-Pál napján szép ünnepélyvel zárták be a tanévet a premonstreii főgimnáziumban. *Novotny Alfonz* igazgató lelkes beszédet intézett a tanuló ifjúsághoz és a szülőkhöz, kik igen nagy számban voltak jelen. Délből pedig vendégül látta a rendház a testvérintézetek igazgatóit és a tanúgy barátait. *Novotny* igazgató munkatársait és a vendégeket köszöntötte fel. A tanári testület nevében *Kertész Miksa* az igazgatóra emelt poharat majd dr. *Vass Bertalan* főigazgató, *Bosóhy Alajos* kir. tanácsos, jogakadémiai igazgató és dr. *Márkus László* mondtak felköszöntőket, kiemelve a premonstreirend érdemeit a vallásos és hazafias tanúgy terén.

* **Uj gazdasági tudósító.** A m. kir. földművelésügyi miniszter *Ringerhamm Lajos* írház-zpusztai káptalani intézőt Bihar megye mezőkeresztesi járására a gazdasági tudósítói tisztet bizta meg.

* **Közvessélyes templom.** A poklosteleki református templom fala a múlt héten megrepedt. Az egyház vezetősége a kulturmérnöki hivatalt kérte fel a templom megvizsgálására. A kulturmérnökség kiküldöttje megállapította, hogy a repedést földcsuszamlás idézte elő. A szakértő véleménye szerint a templomot rövid időn belül ki kell javítani, mert egy újabb csuszamlás katasztrófát idézhet elő.

* **A táblabírók bucsulakomája.** A nagyvárad kir. ítélőtábla bírói kara most megy szíjjel nyári szabadságra. Mielőtt azonban szabadságra mennének az ország minden részébe, barátságos összejövetelt tartanak. Tegnap tartották meg a színet előtti bucsulakomát a legszebb helyen: a Püspök fürdőben. A táblabírókat a fürdőben idős br. Szentkereszthy Zsigmond táblai elnök fogadta s a hölgyeknek virágcsokrokkal kedveskedett. A bírói kar tagjai ugyanis családjaikkal jelentek meg a pompás lakomán. Az előkelő társaság mulatott kedves és kellemes hangulatban s a lakoma után a fiatalság táncra kerekedett a fürdő kitűnő zenekarának pompás játéka mellett. Az uri társaság az utolsó vonat indulásig kedélyesen töltötte az időt a remek fürdőben s *Kernács János* fürdőbérlet hírneves konyhája s pompás italai ezuttal is elismerést és dicsőretet érdemeltek ki.

* **Elboosított napidíjasok.** A megyei költségvetés ismertetése keretében megírtuk, hogy a belügyminiszter az ideiglenes napidíjas iratok fizetésére előirányzott 5000 koronát 2000 koronára szállította le. Ezért az 5000 koronáért évente 7 ember dolgozott a megyén. Most, hogy a miniszter 3000 koronát törölt a költségvetésből a 7 ember, mivel már a miniszterileg jóváhagyott 2000 korona ki lett fizetve a folyó év első felére, július hó 1-től kezdődő-

leg minden felmondás nélkül el lett bocsátva. Aapidijasok elbocsátása érzékenyen érintette különösen az árvaszékot, mert ott jelenleg oly nagy munkahalmaz van, amit az eddigi létszám is csak túlfeszítéssel tudott ledolgozni. A redukált létszám, nem hinnők, hogy eleget tud tenni a nagy munkában.

* **Telefonszolgálat az aratás alatt.** A földművelésügyi miniszter intézkedésére az aratási idők tartama alatt a távirat és telefon szolgálat ki lesz bővítve. A miniszter intézkedésére az szolgált alapul, hogy az aratás alatt kilátás van arra, hogy egyes esetekben karbantartalom kirendelése is szükségessé válhatik. A miniszteri intézkedés csak az esetben lesz fogantatva, ha azt az alispánok külön átiratban kéri a postaigazgatóságtól.

* **Öngyilkosságok.** *Pénzes* Lajos 64 éves ártándi lakos tegnap felakasztotta magát. Vaskóhi tudósítók jelentése szerint *Berme* Tamás lebesenyi lakos életuntagságból felakasztotta magát. Furtán *Erdős* Imre 55 éves gazdálkodó, valamint *Bencsik* Mihály 14 éves ártándi iskolás fiú tegnap felakasztották magukat. *Zsirosszódál* ivott. Székelyhídon Szendre Mihályné tegnap 16 hónapos fiát egy négy éves leánykával hagyott odahaza. A kisebb gyermek a szobában valahogy a zsirosszódát tartalmazó csuporhoz férközött s annak tartalmából ivott minek következtében meghalt.

* **Értesítés.** Alulírott plébániai hivatal közhírré teszi, hogy míg a Szt. László templom festése tart, addig az isteni tisztelet ugy hétköznapokon, mint vásár- és ünnepnapokon a Teleky-utcai kápolnában fog tartatni és pedig ugyanazon időben, mint rendesen: vagyis hétköznapokon d. e. 7 és 9 órakor, vásár- és ünnepnapokon d. e. 7, 9 (prédikáció) 11 órakor és d. u. 3 órakor. Ugyancsak a kápolnában tartatnak ez idő alatt a keresztelesek és esketések. Nagyvárad, 1908. június 30. *A nagyvárad Szt. László templom plébániai hivatal.*

* **A kedélyes mulató.** Egy ismert vendéglős folyó hó 26-án pénteken este betért mulatni jó barátjával egy hentes mesterral a város középpontján levő szállóbeli vendéglőbe. A vendég addig mulatott, míg jónak látta elaludni, a mire a legalkalmasabb helynek az ugyanazon házban levő kávéházat szemelte ki. Körülbelül másfélóra mulva visszatért a vendéglőbe — hol még borozgatva találta barátját — és a főpincértől erélyesen követelte az állítólag 175 koronát tartalmazó pénztárcáját. A főpincér, — ki mellesleg megjegyezve igen előnyösen ismert alakja ugy a nagyvárad, mint a közeli fürdők közönségének — erre a nem várt felszólításra lezárta az összes kijáratokat és a rendőrség közbenjárásával akarta kérni s ezen szándékától csak a mulató és a bugyelárását reklamáló vendéglős kérelmére tért el. A mulató vendéglős különben azonnal megkérte — barátját — a hentes mestert, hogy az állítólag elvesztett 175 koronát pótolhassa, írjon neki alá egy 200 koronás váltót — és csak természetesen, hogy ez a kérése nem teljesített. Ezzel az érdekes ügygel egyékként a rendőrség is foglalkozik, ugy a mulató vendéglős, mint a főpincér feljelentése kapcsán — ez utóbbi maga ellen kérvén a vizsgálat megindítását.

* **Halálra vert juhász.** Székelyhídi tudósítók jelenti a következő esetet: Kovács János juhász vasárnap délelőtt a juhokat mosta éppen, amikor egyszerre hátulról két ember támadt rá bottal. A támadók oly gyorsan jöttek, hogy a juhász védekezni sem tudott s így

olyan súlyos sérüléseket szenvedett, hogy életben maradásához nincs remény. A csendőrség még vasárnap elfogta a tetteseket id. Végh Mihály és fia személyében.

* **Tűzek a megyében.** Székelyhídi tudósítók jelenti, hogy ott szombaton Kulcsár Jánosné és Egedi Ferencnének kigyulladt a háza és porráégett. A tüzeset alkalmával a közönség ment keresztül automobilon *Rotschild* Charlesné, aki a károsultaknak megígérte, hogy segíyezni fogja. Ugyancsak Székelyhidot Pozsgai Károly udvarában egy hátsó építke gyulladt ki. A tűzoltók gyors megjelenésén köszönhető, hogy a tűz nagyobb károkat nem tett. Bihari tudósítók jelentése szerint ott Horváth Károly háza gyulladt ki s oly gyorsan terjedt a tűz, hogy a bent lévők közül a gazda 3 éves Irén nevű leánya nem tudott menekülni s bent égett. Megszenesedett testét másnap találták meg a romok között.

* **A Pannónia-étterme.** A Pannónia pompás kényelemmel berendezett, kedves, meghitt éttermének az új gazdája *Csipóth* Ferenc, mindent elkövet arra, hogy a közönségnek irányában tanusított nagytoku bizalmát továbbra is kiérdemelje; Olcsó árak, pompás konyha, saját termései finom borok. Zóna reggeli. Minden este elsőrangú cigányzene hangversenyez.

* **Egy röptülő söröshordó kaladjai** és egész ózón kacagató, humoros felvétel, a világhírű *Pathé*-gyár pompás fölvételei szórakoztatják a mulatni vágyó publikumot a *Nemzetiszálló* pompás kerthelyiségében, amely kitűnő levegője mellett szolid kiszolgálásáról és jó konyhájáról híres. A mozgófénykép előadások egész este tartanak, minden második nap új műsor. *Belépti-díj nincs.*

* **Akar Ön jó bort inni?** akkor siessen *Páisz* Béla vendéglőjébe, ahol olcsó pénzért kitűnő konyhát, pompás borokat, szolid kiszolgálást s jéghideg finom sört talál s kellemesen eltöltheti üres óráit a rekkenő hőségben a nap izzó sugarai ellen édes menüket nyújtó hűs kerthelyiség árnyas fái alatt.

* **Európa mozija.** Kies fekvésű, hegyi ózondus levegőjű kerthelyiségében a szolid kiszolgálásáról és pompás konyhájáról híres *Európa*-szállókak remek mozgófényképek, az Apolló-mozgófénykép színház mesésen sikerült fölvételei szórakoztatják a mulatni vágyó közönséget. A széles vetítő-vászonon megelevenednek az orosz forradalom véres mozzanatai, az anarkisták, a forradalmárok bombáinak borzalmas pusztításai markáns, élethű színekkel perognak be előttünk, majd a kacagató bohózatok és a legaktuálisabb, legújabb párisi fölvételek szórakoztatják a publikumot. *Belépti-díj nincs.* Szolid kiszolgálás. Igen olcsó árak. A zenét *Varga Stéfi* teljes zenekara szolgáltatja.

* **A Pannónia-kávéházban** ma este és a következő napokon *36-ik Rácz Laci* cigány- király teljes zenekarával hangversenyt tart.

* **Uj vendéglő.** A volt «Kecskeméty-féle» vendéglőt — mely a vidékiek kedves találkozó helye *Sirobi Fános* vendéglős vette meg. Nagy nyári helyiségek. Kitűnő borok és frissen csapolt kőbányai sör hideg és meleg ételek állandóan kaphatók.

x **MOLNAR H.** Bemer-től cukrászdájában állandóan 2-szer naponta friss Mignon kávéhoz való sütemények és tea-sütemény kapható. Telefon 395.

x **Panama kalapok, nyári férfingek és színes cipők REICHARD** áruházában olcsón lesznek árusítva.

SZÍNHÁZ.

Megszűnt a Népszínház? A *Polgár* reggeli lapjában nagy szenzációképpen újságolja, hogy a Népszínházat kétrmillió koronáért az állam öt évi időtartamra átveszi, sőt az át-

adásról szóló szerződést *Gaszner* Béla kir. közjegyző hivatalos helyiségében a kultusz-miniszterium részéről *Molnár* Viktor, a Népszínház-Vigopera részéről *Bálint* és *Máder* igazgatók alá is írták.

Főbb pontjai a szerződésnek a következők:

Az állam 2,000,000 koronát fizet a Népszínház-Vigopera igazgatóságának, amely az összeg fejében szeptember elsején átadja a színházat, maximális öt évi időtartamra, amely idő alatt az új Nemzeti Színház fölépülne.

A két millió koronából kifizetendő a Népszínház-Vigopera tagjainak végkielégítése s ezért az állam további garanciát nem vállal.

Mint jelenti, a *Polgár* híre a valóságnak nem felel meg.

TANÜGY.

Beírások a nagyvárad prom. főgymnáziumba. Beíratások sorrendje az 1908—1909. iskolaévre:

Június hó 30-án a II. A., II. B., III. A és III. B. osztályokba.

Július hó 1 én a IV. osztályba

Július hó 2 án az I. A és I. B. osztályokba.

Első sorban a helybeliek, azután a vidéki katolikusok, majd a vidéki másvallásnak és végül az ismétlők vétetnek fel. Nagyvárad, 1908. június 30.

Az igazgatóság.

A vizsgálatok eredménye a Jogakadémiaán. A nagyvárad kir. kath. jogakadémiaán az imént lefolyt 1907—1908. tanévben összesen 193 vizsgálat tartatott, még pedig a következő eredménynyel: I. alapvizsgálatra jelentkezett 86, kik közül kitüntetéssel képesített 13, egyszerűen 53, nem képesített 5, felfüggesztett 15. II. alapvizsgálatra jelentkezett 77, kik közül kitüntetéssel képesített 8, egyszerűen 50, nem képesített 4, felfüggesztett 15; államtudományi államvizsgálatra jelentkezett 18, kik közül egyszerűen képesített 15, felfüggesztett 3; jogtudományi államvizsgálatra jelentkezett 12, kik közül egyszerűen képesített 10, nem képesített 1, felfüggesztett 1. Kitüntetéssel tették le az I. alapvizsgálatot: *Armány* Zoltán, *Bánk* György, *Bércsi* Endre, *Capner* Justin, *Dobozi* János, *Molnár* Géza, *Petz* Zoltán, *Popovits* Valér, *Puskás* János, *Scherer* Gyula, *Soós* Gyula, *Szondi* György, *Weil* Károly; a II. alapvizsgálato: *Andor* Széver, *Dallos* Ferenc, *Hollóssy* Béla, *Pescarin* Jenő, *Réti* Jenő, *Serli* István, *Siket* András, *Trak* Géza. *Kelt* Nagyváradon, 1908. június 29 én. *Dr. Bozóky* Alajos kir. tanácsos, igazgató.

MULATSÁG.

A 48-as népkör táncvígalmá. A nagyvárad 48-as népkör vasárnap este tartotta meg a Sport-téren nyári táncvígalmát. Az estély konfenticsatával és világpostával volt összekötve, négy szép nyereleménytárggyal, melyből a legtöbb képes levelezőlapok elárúsításáért *Gug* Lujza az első díjat, *Puskás* Jolán a második díjjal, a legtöbb lapot kaptak közül az első díjjal *Máthé* Margitka és *Király* Rózsika a második nyereleménytárggyal nyerte. A szépen sikerült mulatságon, melyen a négyest több mint 60 pár táncolta, ott vol-

tak a függetlenségi és 48-as párt tagjai közül sokan.

TÁVIRATOK.

Polgárháboru Perzsiában.

London, jun. 30. A perzsi tudósítások legérdekesebb része a sah kézírata, melyet miniszterelnökéhez intézett s amelyben indokolta magatartását a parlamenttel szemben. Kéziratában kitér a parlament feloszlására is és megemlíti, hogy a törvények értelmében három hónapi határidő elteltével rendel el az új választásokat. Tebrizben, a forradalmi melegegységben még mindig folyik a harc a reakciónáriusok és a nacionalisták között s a legnagyobb kegyetlenkedéssel pusztítják egymást az ellenfelek.

Teherán, június 30. A két napi fosztogatást megbosszulandó, tegnap este ismét megkezdődött a tüzelés. A reakciók bevonultak a Niabau városrészbe és két ellenfél, akikkel előzőleg kegyetlenkedtek, megölték. A meggyilkoltak egyikének holttestét egyik hozzátartozója körülhordozta a városban és izgatta a népet a reakciók ellen. A pártok lelkesedése igen nagy. A keresztényeket egyelőre nem fenyegeti veszély. Az iparosokat és kereskedőket a rablótámadások igen erősen károsították. A csőcselék, amelynek kezében van a hatalom, tegnap kirabolta az arzenált. A tegnapi kegyetlenkedést a forradalmiak azzal viszonzták, hogy egy betolyásos embernek kezeik közt lévő fivérét a legkegyetlenebb módon megölték. A városban a helyzet mind kritikusan alakul. Az üzletek zárva maradnak.

A helytartó gyilkosa.

Budapest, június 30. Ma kezdődött az a szenzációs esküdszéki tárgyalás, amelynek anyagát Szicinszky Endre 21 éves bölcsészettanhallgató büne képezi. A tárgyalási terem tele van érdeklő publikummal, a külföldről a sajtó sok képviselője jelent meg, a Landesgericht-épülete előtt nagy sokaság áll, amely izgalmasan várja a híreket a teremből. A kisorsolásra szánt esküdtek között két rutén kivételével csupa lengyel van.

Z E N E.

* **Sikerült vizsgálati hangverseny.** Imrik Kornélia zenetanárnő tegnap délután tartotta növendékeivel évről hangversenyét a főgimnázium disztermében, a hangverseny szép sikere meglepte a jelenvoltakat, a kik siettek a jeles zenetanárnőnek elismerésüket kifejezni. Különösen kitűntek szép játékkal Kis Nóra és Imrik Ilonka, ki feltűnő szép tehetségnek adta bízató jelét.

S P O R T.

Tennisverseny. Napok óta folyiak a Sport-téren a tennisverseny, nagy érdeklődés mellett. Egyes versenyben már meg voltak a döntő mérkőzések, de a kedvezőtlen idő miatt a mai napra kellett halasztani a legszebb mérkőzéseket. Ma délután a verseny befejeztével a

sport-téri pavilonban *Mazzy Mihály* versenybírótsági elnök fogja a díjakat kiosztani.

NYILTÉR.

Javitó

és pótvizsgákra lelkiismeretesen előkészít nyelv-tantárgyakból szaktanár.

Cím kiadóban.

Gazdasági

KÖTELEKET,

Kéve köteleket,

zsinórokat, zsinegeket, tor-

naszereket és hinta ágya-

kat minden méretben.

Zsákokat

Ponyvákat,

bármely minőségben

legolcsóbban

szállít

Radó Samu és Tsa

kötélfonó ipartelep

Nagyvárad, Nagyvásár-tér. Telefon 240.

„A világ közepéhez“ címzett kert-helyiségembe a

Vénusz mozgófénykép

előadásait ma vasárnap folyó hó 28 tól kezdve, minden este előadást tart.

:: Világhírű felvételek. ::

Szabad bemenet!!

Becsés pártfogást kér

Bethlen utca.

Paizs Béla

Igazságszolgáltatás.

A köröstarjáni csata.

A múlt év őszén egy non plus ultráig illuminált vidám kompánia pusztította a szilva-levét hangos jókedvben Köröstarján község kocsmájában. A jeles társaság — amely kézzelfogható módon adta jelét antialkoholista érzelmeinek — *Tabora György, Bága Tótyer és Bága János* ottani síhederekből alakult. A hangos vigás közepette betoppant a kocsmába *Lunkán Karácson* a legények régi haragosa akinek a fejéhez barátságos üdvözlésként, bizonyára nem a maga jószántából egy borosflaskó röptült. Lunkán a szégyenletes, de hasznos futás hímes mezejére lépett, azonban egy fél óra múlva visszatért, mint bős Coriolán serege élén, amely *Bága Jánosból és Lunkán Jánosból* állott. A bosszuló hadjárat azonban csúfos vereséggel végződött, mert a szeszlekesített legények csúfosan helybenhagyták a gárdát az amatőr amazonnal együtt, úgy hogy hetekig pihenték a harc fáradságait és borogatták az emlékeit.

A nagyváradi kir. törvényszék büntető bírósága dr. Mór Pál elnöke alatt a tegnapi nap folyamán tárgyalta az ügyet. Szavazóbirák voltak *Ember Géza és Petrőczy Zoltán*, a közvádlói székben, *Lázár Márton* ügyész szerepelt, míg a sértett képviselőt dr. Porumb Nesztor látta el. A tanu kihallgatások és a bizonyítási eljárás befejezte után a pörbeszédre került a sor, majd ezek elhangzása után a törvényszék ítélethozatalra vonult vissza, melynek eredményeként *Bága Jánost* 3 hónapi elzárással, *Tabora Györgyöt* pedig 20 korona pénzbüntetéssel sújtotta. Az ítélet ellen vádlottak főlegbezárással éltek.

Megvert erdőlegény. A nagyváradi l. szert. püspökség egyik erdőlegényét *Makucz Györgyöt* múlt évben verésre verték Bokkiban, mikor fatolvajokat üldözött. *Misztor János* tettett tegnap a törvényszék egy havi fogházra ítélt.

SZERKESZTŐI PÓSTA.

V. J. (Töltelek.) A kérdéses hely már be van töltve s így a továbbiak illuziorusokká lettek. Üdv.

KÖZGAZDASÁG.

Hivatalos árfolyamok.

A budapesti áru- és értéktőzsze 1908. június 30.

Magyar arany járadék 4 szás. — —	111.50
Magyar koronajáradék 4 szás. — —	93.25
Magyar koronajáradék — — —	82.75
Magyar földteherment. kötvény 4. sz.	93.50
Horvát-szlavon földteherment. kötvény	94.50
Magyar nyeremény sorsjegy kölesön	186.—
Tisza-szab. és szegedi sorsjegy kölesön	145.—
Osztrák járadék papirban — — —	97.25
Osztrák járadék ezüstben — — —	99.—
Osztrák járadék aranyban — — —	116.50
Osztrák korona járadék — — —	97.50
1860. osztr. államsorsjegyek — — —	150.25
Osztrák magyar bankrészvény — — —	1730.—
Magyar hitelbank-részvény — — —	748.—
Osztrák hitelbank-részvény — — —	631.50
Magyar hitelrészvény — — —	689.50

A szerkesztésért felelős

Dr. VUCSKIOS GYULA.

**A NAGYVÁRADI FÜRDŐK
ÚJ MENETRENDJE.**

NAGYVÁRAD—PÜSPÖK-FÜRDŐ.

	Foggal	d. o.	d. u.	d. u.	este	este
Nagyvárad ind.	7 50	9 50	2 10	4 50	6 40	9 17
V.-Velece >	8 01	10 01	2 21	5 01	6 52	9 28
Rontó >	8 16	10 16	2 26	5 16	7 06	9 46
Püspökfürdő érk.	8 21	10 21	2 41	5 21	7 11	9 45

PÜSPÖK-FÜRDŐ—NAGYVÁRAD.

	d. o.	d. o.	d. u.	d. u.	este	este
Püspökfürdő ind.	8 59	0 59	3 19	5 59	7 49	10 28
Rontó >	9 04	11 04	3 24	6 04	7 54	10 37
V.-Velece >	9 17	11 19	3 37	6 17	8 07	10 50
Nagyvárad érk.	9 27	11 29	3 47	6 27	8 17	11 00

NAGYVÁRAD—FÉLIX-FÜRDŐ.

	d. o.	d. o.	d. u.	d. u.	este	este
Nagyvárad ind.	8 00	10 00	2 20	5 00	6 50	9 27
V.-Velece >	8 11	10 11	2 31	5 11	7 02	9 38
Rontó >	8 16	10 26	2 46	5 26	7 16	9 58
Félix-fürdő érk.	8 38	10 38	2 58	5 38	7 28	10 00

FÉLIX-FÜRDŐ—NAGYVÁRAD.

	d. o.	d. o.	d. u.	d. u.	este	este
Félix-fürdő ind.	8 40	10 40	3 00	5 40	7 30	10 17
Rontó >	8 47	10 47	3 07	5 47	7 37	10 27
V.-Velece >	9 00	11 09	3 20	6 00	7 50	10 30
Nagyvárad érk.	9 10	11 19	3 30	6 10	8 00	10 34

Saját termésű

- Ó vörös gyógy bor literenként 50 kr.
- Asztali borok > > 36—40
- Pecsenye borok > > 50—60
- Kiőnő rácó ürmös > > 50 kr.

Stettner István, Kapucius utca.

3150—901. szám.

Árverési hirdetmény,

Biharmegye magyarcsékei járásban fekvő Szelistye-Száldobágy község volt urbéreseinek erdejében rendkívüli kihasználásra engedélyezett mintegy 292 kat. holdnyi területen, körülbelül 1336 köbm. tölgyfa és 648 köbm. tölgytüszifa, 1908. évi július hó 10 én d. e. 10 órakor Szelistye Száldobágy községhezánál írásbeli zárt-ajánlatok tárgyalásával egybekötött nyilvános szóbeli árverésen elfognak adatni.

Kikiáltási ár 35046 korona, melyen alul a faanyag eladatni nem fog. Bánatpénz 3505 kor. A kellően bélyegzett és bánatpénzzel ellátott zárt írásbeli ajánlatok, alólirott mint az árverés vezetésével megbízottnál nyújtandók be. Szabálytalanul felszerelt vagy utóajánlatok nem fogadtatnak el.

Az árverési feltételek a belényesi m. kir. erdőgondnokságnál, a vármegyeháznál s a venter körjegyzői irodában a hivatalos órák alatt megtekinthetők.

Az árverések összes költségei, valamint az összes bélyeg a vevő felet terhelik.

Magyarcséke, 1908. évi június hó 23.

Dr Halász Elemér,
főszolgabíró.

**Wallerstein
Fülöp Fiai cég**

:: Bémer-tér, Pannonia mellett ::

a bekövetkezett

:: holt idényre ::

**a rőfös áruk árait
tetemesen leszál-
litotta.**

Nyári vendéglő.

Van szerencsém a n. é. közönség b. tudomására hozni, miszerint az előnyösen ismert **Karger-féle vendéglőt átvettem** és megnyitottam.

Egyetlen vendéglő a hegy tővében.

Állandóan frissen csapolt kőbányai sörök, országos hírt borok. — Hideg és meleg ételek.

Figyelmes kiszolgálás. — Tekepálya.

A n. é. közönség szives pártfogását kérve, maradtam

kiváló tisztelettel

Roskoványi László,
házi.

**Kereskedők, gyárosok,
vállalatok és iparosok**

szives figyelmébe!

A villamos kocsijainkon levő **hirdetési helyek** bérbeadását mai naptól kezdve házilag fogjuk kezelni s így alkalmat adhatunk a t. érdekelteknek, hogy **hirdetéseiket igen mérsékelt évi, havi esetleg napi bérleti díj** mellett, a **legszembeötlőbb módon** a közönség elé állítsák.

A **hirdetések** kifüggesztésére 18 koci van berendezve, mely kocsik naponként felváltva más-más vonalon vannak forgalomban.

Kifüggesztésre mindazon kartonra, vas, vagy falemezre nyomott vagy festett hirdetések elfogadtatnak, melyeknek szövege vagy illusztrálása a közérkölcset nem sérti.

Közelebbi részletes felvilágosítások az igazgatósági irodától nyerhetők.

A Nagyvárad Városi Vasút Igazgatósága.
Nagyvárad, Vár-tér 2. Telefon 24

LÉVAI MÁRTON

könyvkötészet,

vonalzó-intézet

és üzleti könyvgyár

NAGYVÁRAD, Rákóczi-ut (saját-ház.)

Fülöp István Európa szállodája.

Nagyvárad legkellemesebb látogatott, szórakozó helye. Most nyílt meg az Európa romek herthelyisége. Kifinó egészséges hegyi levegő. Villamos megállóhely. Telefon. Naponta pompás cigányzene. A vendéglős sejt te. mész, kftinó borai val, finom Dréher sörrel szolgál a közönségnek. Elsőrendű konyha. A szoba árak igen mérsékelték. Az előkelően berendezett szállodát és a gyönyörű kerthelyiséget ajánljuk a közönség figyelmébe.

A NAGYSZEBENI ÁLTALÁNOS TAKARÉK-PÉNZTÁR JELZÁLOGKÖLCSÖNEI.

A Nagyszebeni Általános Takarékpénztár (Nagyszében) ad félévi tőkét és kamatokat magukban foglaló egyenlő részletekben teljesen törleszhető jelzálogkölcönöket és pedig 10, 15, 18, 23, 25, 27 1/2, 32, 35, 40, 41, 44 1/2, 50 évi törlesztésre.

Kölcsönkérvényeket elfogad: **Breitenstein Frigyes, Bethlen-utca 9.**, ki egy szersmind bővebb felvilágosítást is nyújt. 170

Legjobbak
a
Moskovits
cipők.
Kossuth-utca 5.

24

Aranyozó!

Tisztelettel értesitem a n. é. közönséget, hogy **szalon és templon aranyozó műhelyemet Nagyvárad, Kossuth L. u 3. sz.** Bihar megyei Takarékpénztár épületéből

Rákóczi-ut (Fő-utca) 7. sz. az Orsolya szüzek új bérpalotájába helyeztem át.

Midőn ezt becses tudomására hozom mélyen tisztelt megrendelőimnek, legyen szabad megemlítenem, hogy elvállalok rajz szerint egyszerű kiviteltől a legdiszesebb kivitelig; Oltárokat, szent sirokat, icon osztáoszokat, templom berendezési részeket tatarozásokat. Továbbá szalon-butor, kávéház, torony-tetőzet, sirköbetük, tükör és kép keret aranyozását, azonkívül minden e szakmába vágó munkák készítését, javítását, valamint szobrok kijavítását, és festését.

Ezután is minden törekvéssel oda-fogok hatni, hogy nagyon tisztelt pártfogóimat és megrendelőimet megelégedésére szolgáljam ki és maradtam b. megerendelését kérve, kiváló tisztelettel

GYÖRY JÁNOS

szalon és templon aranyozó.

Kivánatra költségvetést készítek, vidékre saját költségemen utazok, hogy a felvállalandó munkát megtekintsem. 231

5185—908. Tkv. szám.

Árverési hirdetményi kivonat.

A nagyvárad kir. törvényszék, mint telekkönyvi hatóság közhírré teszi, hogy Ferenczy Ilona és iársainak Ferenczy István elleni végrehajtási ügyében a nagyvárad 2172 számú betétben A I. 1—2 sor 1059, 1060. h. r. szám alatt Várad Olasziban fekvő 851 számú házból és kertből álló ingatlanra a végrehajtási árverés joghatályával bíró bírói árverést a nagyvárad kir. törvényszék 31899—907. P. számú ítélete a végrehajtási árverést elrendelő s annak fogantatására határnapul 1908. évi július hó 8 napjának d. e 8 óráját a nagyvárad kir. tör-

vényszék árverelő helyiségébe (Nagyvárad, igazságügyi palota) klttzi.

Kikiáltási ár 22040 korona, azonban az árverésre kitett ingatlan szükség esetén ezen kikiáltási áron alul is el fog adatni.

Árverezni szándékozók tartoznak a kikiáltási ár 10 százalékát készpénzben, vagy óvadékképes értékpapirokban letenni.

Az árverési feltételek a kir. törvényszék, mint telekkönyvi hatóságnál és rendőrkapitányi hivatalnál tekinthetők meg.

Nagyvárad, 1908. évi március hó 26-án. A nagyvárad kir. törvényszék mint telekkönyvi hatóság.

Kenéz Sándor,

kir. tvszéki bíró.

Allami felügyelet alatt álló nagyvárad középiskolai internátus.

Gimnáziumi, reáliskolai, felső kereskedelmi és polgári iskolai tanulók részére. Egyenkénti tanítás nevelő-tanárok vezetése és ellenőrzése mellett. Szigorú correpetálás és naponkénti kihallgatás a feladott leckékből.

Növendékek **javitó és különbözeti vizsgákra** előkészítetnek.

Az ellátás, tan- és nevelés díja egy tanévre 700 korona.

Az intézet a város legegészségesebb helyén tekszik, közel a tanintézetekhez. — Bő tájékoztatót kívánatra küld az intézet tulajdonosa és igazgatója, kivel Értekezhetni lehet naponként 9—12-ig Nagyvárad, Tisza Kálmán-tér 9, sz. alatt.

DÉNES PAL

intézet-tulajdonos és igazgató.

FOGAK

3 koronától feljebb; csafog 5 korona és 8 korona, aránylag 16, 18, és 20 korona. Vállal minden e szakmába vágó munkát olcsó árban és jótállással

FOGMŰTEREM Nagyvárad, Rákóczi-ut 22.**NAGYVÁRADI KERESKEDELMI CSARNOK.****A Nagyvárad Felső Kereskedelmi Iskola,**

melynek érettségi bizonyítványa **egyévi önkéntes katonai szolgálatra** jogosít s amelynek **eddig végzett 643 növendéke** elsőrendű kereskedői, gyári, bankári és pénzügyi cégeknek, postai, táviradai, vasuti, pénzügyi, törvényhatósági és egyéb közhivatalokban nyertek alkalmazást **1908. szeptember hó 1-én nyitja meg 21-ik évfolyamát.**

Az intézetet az 1907—1908-iki tanévben 193 tanuló látogatta, köztük 76 vidéki, kiknek jó családotknál való elhelyezése ügyében **dr. Kováts S. János** ur a legnagyobb készséggel jár a szülők kezére.

Az 1908—1909-iki iskolai évre a szabályszerű beiratások f. é. június hó 30-án és július hó első öt napján történnek. A beiratásoknak szeptemberre való halasztása a szülőkre és tanulókra nézve azon veszéllyel jár, hogy tömeges jelentkezések folytán egyik-másik osztálynak netán szükségessé válandó párhuzamosítása, részint berendezett tanterem, részint elégséges tanterek hiányában szeptemberben már keresztül vihető nem lévén, az akkor jelentkezők felvehetőek nem lesznek; míg a párhuzamosítás szeptemberre eszközölhető akkor, ha annak szüksége már július első napjaiban mutatkoznak. Szeptemberben csak kivételesen vétetnek fel tanulók, vagyis ha a szabályszerű létsám be nem lett.

Minden egyéb tudnivalóról »Tájékoztató«-nk ad bő felvilágosítást, amelyet levelezőlapon nyilvánított kívánatra az iskolaigazgató (lakik az iskola-épületben, Deák Ferenc-utca 3. azonnal megküld.

Nagy-Várad, 1908. évi június hóban.

Reismann Mór,

a fenntartó-testület elnöke.

331 1—10

Dr. Hoványi Géza,

iskolabizottsági elnök.